Programmabegroting 2017

Veiligheidsregio Fryslân

VEILIGHEIDSREGIO
FRYSLÂN

VEILIGHEIDSREGIO FRYSLÂN

Inhoudsopgave

1. Inleiding 3

2. Algemeen 4
- **2.1** Meerjarenbeleidsplannen 4
- **2.2** Meerjarig finacieel kader 4

3. Programmaplan 6
- **3.1** Programma Gezondheid 6
- **3.2** Programma Crisisbeheersing 13
- **3.3** Programma Brandweer 18
- **3.4** Programma Organisatie 25
- **3.5** Algemene dekkingsmiddelen 30

4. Paragrafen 31
- **4.1** Financiering 31
- **4.2** Weerstandsvermogen 32
- **4.3** Bedrijfsvoering 34
- **4.4** Onderhoud kapitaalgoederen 34

5. Financiële begroting 36
- **5.1** Overzicht van baten en lasten 36
- **5.2** Financiële positie 38
  - *5.2.1 Arbeidsverplichtingen* 38
  - *5.2.2 Investeringskredieten* 38
  - *5.2.3 Reserves* 38
  - *5.2.4 Voorzieningen* 39
  - *5.2.5 Geprognosticeerde balans 2017* 39

Bijlage 1: Bijdrage per gemeente 2017-2020 37
Bijlage 2: Investeringskredieten 42

1. Inleiding

Hierbij bieden wij u de programmabegroting van 2017 van Veiligheidsregio Fryslân aan. Het startpunt voor deze begroting vormen: (1) de begroting van 2016 (inclusief wijzigingen) en (2) de Kaderbrief van 2017 (zoals vastgesteld in de vergadering van het algemeen bestuur van 17 maart 2016).

Deze programmabegroting hebben wij voor de eerste keer opgesteld volgens het format dat u voorschreef, naar aanleiding van het project Begroting 2.0. Dit project, onder leiding van portefeuillehouder Financiën burgemeester Van Bekkum, had als doel om een compacte begroting op te stellen. En dat ieder programmaonderdeel outcome doelen moet hebben, met activiteiten die daar specifiek in dat begrotingsjaar aan bijdragen. In deze eerste 'begroting 2.0' is zichtbaar dat de organisatie lerende is in het formuleren van outcome en output doelen. Vragen als welke inspanning tot welk maatschappelijk effect leidt en de meting en de duiding daarvan spelen hierbij een rol. De exacte formulering vraagt soms nog enige tijd. In deze begroting worden daarnaast de reguliere taken niet volledig uitgeschreven. Wel besteden we meer aandacht aan de vormgeving en belichten we enkele praktijk-voorbeelden.

Ook nieuw dit jaar in de programmabegroting is het programma Organisatie. Hiermee lopen we alvast vooruit op de nieuwe wet- en regelgeving vanaf 2018 en maken we de indirecte kosten van de veiligheidsregio meer zichtbaar. De inhoudelijke programma's bevatten dan ook alleen de directe kosten die nodig zijn om de gewenste resultaten te realiseren.

Wij denken dat we met deze nieuwe begroting een mooie, eerste stap hebben gezet in de richting van een compactere vorm. Doordat u er voor koos de begroting op deze manier in te richten, zijn we gezamenlijk steeds beter in staat ook inhoudelijk antwoord te geven op de vraag 'Wanneer hebben we het goed gedaan?'

Wij hopen u met deze begroting maximaal te ondersteunen in het besturen van onze Veiligheidsregio Fryslân. Veel leesplezier toegewenst.

Hartelijke groet,

Het dagelijks bestuur

2. Algemeen

2.1 Meerjarenbeleidsplannen

In de vergadering van 19 maart 2015 stelde het algemeen bestuur van Veiligheidsregio Fryslân de beleidsplannen vast voor de jaren 2015 tot en met 2018. Met name het jaar 2017 is in de programmaplannen (hoofdstuk 3) beschreven.

2.2 Meerjarig financieel kader

Het algemeen bestuur stelde op 17 maart 2016 het meerjarig financieel kader vast. In deze kaderbrief worden zowel de autonome ontwikkelingen, als de financiële uitwerking van voorgesteld nieuw beleid meegenomen.

Autonome ontwikkelingen

Conform artikel 5a van de financiële verordening, zijn de budgetten voor materiële lasten en loonkosten geïndexeerd:

- De indexatie voor materiële kosten is gebaseerd op het consumentenprijsindexcijfer (CPI) van februari 2016, en komt uit op 0,6%, of € 174.000.
- Voor de indexering van lonen geldt dat de verhoging, als gevolg van de CAO 2016-2017, voor het eerst in 2017 wordt doorgevoerd (in 2016 is zij middels een begrotingswijziging opgevangen met incidentele middelen). Dit leidt tot een toename van 3,4%. Hier tegenover staat een besparing op de pensioenpremies (niveau 1 april 2016). Dit leidt tot een structurele verhoging van € 714.000. Hiermee is de formatiebegroting voor de CAO op peil, die geldt tot en met 30 april 2017. Voor mogelijk verdere verhogingen in 2017 is geen begrotingsruimte beschikbaar.
- Groot onderhoud Brede Doeluitkering Rampenbestrijding (BDuR): in 2015 is de verdeelsystematiek van de BDuR gewijzigd. Hierdoor ontvangt Veiligheidsregio Fryslân jaarlijks € 250.000 minder uit de rijksmiddelen. Dit bedrag is doorgevoerd als verhoging van de gemeentelijke bijdrage.

De verwachte opbrengsten voor de maatwerkpakketten voor gemeentelijke taken en markt-taken zijn geïndexeerd naar verhouding van materiële en personele lasten in het geldende tarief.

Beleidsmatige ontwikkelingen

- Maatwerk vergunningen omgevingsrecht (Wabo): ten tijde van de regionalisering van de brandweer is bij het product crisisbeheersing niet het juiste onderscheid gemaakt tussen de wettelijke taken voor risicobeheersing enerzijds, en het maatwerk Wabo anderzijds. De omvang van het maatwerkpakket is op basis van ervaringscijfers juist berekend. Het verschil met de oude begrootte omvang heeft betrekking op de wettelijke brandweertaak en wordt daarom gefinancierd uit de gemeentelijke bijdrage. Als gevolg hiervan is de bijdrage verhoogd met € 567.000.
- Veiligheidsberaad: Het Veiligheidsberaad is het landelijk orgaan waarin de voorzitters van de vijfentwintig veiligheidsregio's deelnemen. Deze raad is gepositioneerd in het Instituut Fysieke Veiligheid (onderdeel van het ministerie van Veiligheid en Justitie). Dit beraad werkt met een strategische agenda voor de regio's, waarin zij aandacht

Effecten op 2016

Enkele bovengenoemde punten hebben (deels) ook effect op het jaar 2016. Deze effecten worden verwerkt in een begrotingswijziging, die separaat wordt aangeboden.

Aansluiting nadelig saldo

Als gevolg van de hiervoor genoemde ontwikkelingen neemt de gemeentelijke bijdrage in het nadelig saldo in totaal toe met € 1.580.000 ten opzichte van 2016. Samengevat leiden de verschillende oorzaken per post tot de volgende aansluiting (x € 1.000):

Bijdrage 2016 primitieve begroting 2016	€	53.140
Indexering cao tot en met 30 april 2017	€	714
Indexatie materiële kosten	€	174
Versterking Bedrijfsvoering (afbouw)	-€	155
Groot onderhoud BDuR	€	250
Wabo	€	567
Veiligheidsberaad	€	30
Bijdrage 2017	**€**	**54.720**

De paragraaf 'Algemene dekkingsmiddelen' gaat in op de bijdrage per programma. In de bijlage staat een overzicht van de bijdragen per gemeente.

3. Programmaplan

3.1 Programma gezondheid

"Mijn werk is geen dag hetzelfde"

In Fryslân werken 437 GGD-medewerkers aan de gezondheid van de inwoners. Eén van hen is Karin van der Wielen, verpleegkundige jeugdgezondheidszorg 0-12 jaar in Kollumerland c.a. Zij vertelt wat haar werk inhoudt.

"Ik volg de groei en ontwikkeling van kinderen van nul tot twaalf jaar samen met hun ouders. Als het kindje een dag of tien oud is, kijk ik tijdens een huisbezoek in wat voor soort gezin het is geboren en hoe het ermee gaat. Ook hoor ik dan hoe de zwangerschap en bevalling is verlopen. Daarna blijven we het kind volgen: tot het vier jaar oud is tijdens bezoeken van kind en ouders aan het consultatiebureau en tot het twaalfde levensjaar zien we het op school. Dat gebeurt afwisselend door de consultatiebureauarts en jeugdverpleegkundige."

Jeugdverpleegkundige Karin van der Wielen

Consultatiebureau en huisbezoeken
"Als we het kind zien, letten we onder meer op taalontwikkeling, motorische, lichamelijke en cognitieve ontwikkeling, groei en gezinssituatie. Ook zorgen we voor vaccinaties. Als het kind ouder wordt, liggen de contactmomenten verder uit elkaar. Maar bij extra zorgen, twijfels of vragen kan dat natuurlijk ook tussendoor. De ouders komen dan langs op het consultatiebureau – bijvoorbeeld tijdens het wekelijkse inloopspreekuur – of wij gaan op huisbezoek. Dat kan in het kader van het traject 'Stevig ouderschap' zijn, waarbij de jeugdverpleegkundige in de eerste anderhalf jaar zo'n zes keer op huisbezoek gaat. Ook bij opvoed- of voedingsvragen ga ik vaak thuis langs. Ik geef tips, maar probeer vooral de ouders zelf met oplossingen te laten komen. Waar nodig verwijs ik door naar andere hulpverleners."

Basisschool
"Op de basisschool zie ik alle kinderen in groep 7. Ik richt me dan meer op psychosociaal onderzoek en minder op lichamelijke ontwikkeling. Ik houd contact met de intern begeleider van de school en bespreek eventuele bijzonderheden vooraf met de leerkracht en ouders, die ik zonodig achteraf ook mijn bevindingen terugkoppelen. Het lijkt misschien vroeg, maar in groep 7 beginnen we ook met alcoholvoorlichting. Dat doen we omdat de ouders dan nog bij het gesprek zijn. Dat is niet meer zo als ze op het voortgezet onderwijs zitten en door de jeugdverpleegkundigen 12+ worden gezien."

Heit en mem-café
"Op dit moment zijn we in Kollum bezig met het opzetten van een 'heit en mem-café', in navolging van enkele andere Friese gemeenten. Daar kunnen ouders maandelijks terecht om meer te horen over een bepaald thema. Denk aan lastige eters, kinder-EHBO, media-opvoeding, het herkennen van huiltjes… De gekozen thema's zijn mede afhankelijk van de behoeften van ouders, die we inventariseren tijdens die koffieochtenden en via Facebook. Het is mooi dat de gemeente Kollumerland c.a. hiervoor budget heeft vrijgemaakt."

Samenwerking
"Mijn werk is geen dag hetzelfde. Op één dag kan ik met heel verschillende dingen bezig zijn. Daarbij hoort ook overleg en afstemming met de vele betrokken partijen. De gemeente is natuurlijk een belangrijke samenwerkingspartner, maar ook peuterspeelzalen, scholen en diverse andere hulpverleners. Fysiotherapeuten, logopedisten, kinderdiëtisten, kraamzorg, onze GGD-pedagogen: ons netwerk is heel breed. Dat maakt het zo leuk, want met elkaar krijgen we heel veel voor elkaar!"

Fotografie: Kees van der Mark

"Iedereen verdient een gezond en veilig leven. Wij dragen daar aan bij!"

Wat is de bedoeling van het programma Gezondheid?

Het programma Gezondheid draagt bij aan een betere gezondheid (volgens de definitie van positieve gezondheid van Machteld Huber) van de Friezen en minder gezondheidsschade.

"Meer gezondheid, minder schade"

Het programma werkt via twee soorten activiteiten die beide bijdragen aan meer gezondheid en minder schade:

1. **Beschermen van de gezondheid van de Friese burger: GGD Fryslân is voor gezondheid de "dijkbewaker"**
   Als de "dijken doorbreken" is GGD Fryslân voor publieke gezondheid de crisisorganisatie die alert en slagvaardig optreedt:
   - Monitoren van de gezondheidssituatie van de Friese bevolking.
   - Alert op (uitbraak van) gezondheidsbedreigingen, en voorkomen van (verdere) verspreiding van ziektes en van escalatie van (medische en psychosociale) problematiek.
   - Preventief: de gezonde basis gezond houden.

2. **Bevorderen van de gezondheid van de Friese burger: GGD Fryslân bevordert de gezondheid van de Friese burgers ("dijkversterking"):**
   Richt zich op mogelijkheden van mensen, ook als er sprake is van kwetsbaarheid.

Waar meten we ons resultaat per hoofddoelstelling mee in 2017?

Doel	Indicator
1. Meer gezondheid	In ontwikkeling (2017)
2. Minder schade	In ontwikkeling (2017)

Wat zijn de beoogde effecten en de activiteiten die daartoe leiden?

De begroting van de GGD is opgebouwd uit vier pijlers (deze pijlers zijn congruent met de visie van het ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport op de GGD/publieke gezondheid, zoals verwoord in de brief aan de Tweede Kamer van 28 augustus 2014):

Pijler 1 — Monitoring, signalering en advies

Friese inwoners, overheden en organisaties vertrouwen er op dat er voldoende informatie van goede kwaliteit is, om op basis daarvan gericht beleid en keuzes te maken.
GGD Fryslân levert deze informatie en dit inzicht.

- Jeugdgezondheidszorg
- Epidemiologie
- Beleidsadvisering
- Medische Milieukunde
- Academische werkplaats
- Gezondheidsbevordering

Pijler 2 — Uitvoerende taken gezondheids-bescherming

Friese inwoners vertrouwen erop dat zij beschermd en gestimuleerd worden om gezond te blijven en gezonder te worden.
GGD Fryslân helpt daarbij.

- Infectieziektebestrijding
- TBC
- Soa / Sense
- Jeugdgezondheidszorg
- Reizigersvaccinaties
- Publieke gezondheidszorg Asielzoekers

Pijler 3 — Bewaken van de publieke gezondheid bij rampen en crises

Friese inwoners vertrouwen erop dat zij, in het geval van een crisis, ondersteund worden in het beperken van schade of herstellen van hun levenskwaliteit. GGD Fryslân helpt hen en andere organisaties/overheden daarbij.

- Maatschappelijke crisisondersteuning
- Forensische geneeskunde
- Jeugdgezondheidszorg

Pijler 4 — Toezicht houden

Friese inwoners vertrouwen de kwaliteit van hun organisaties. Waar geen andere relevante inspectie actief is en er mogelijk gevaar voor de volksgezondheid is, houdt GGD Fryslân toezicht op de hygiënische en pedagogische kwaliteit.

- Technische hygiënezorg

Waar meten we ons resultaat per pijler mee in 2017?

Pijler	Indicator	2015	2017
1. Monitoren, signaleren, advies	Gemeentetevredenheid	In ontwikkeling	
2. Uitvoerende taken gezondheidsbescherming	Burgertevredenheid	In ontwikkeling	
3. Bewaken van de publieke gezondheid bij rampen en crises	Alertheid en slagvaardigheid	In ontwikkeling	
4. Toezicht houden	% uitgevoerde inspecties	In ontwikkeling	

Wat zijn onze speerpunten in 2017?

Binnen het totaal van de vier pijlers zijn de volgende speerpunten benoemd in het meerjarenbeleidsplan:

- Wonen en leven in een gezonde wijk en omgeving.
- Versterking gezondheidsbescherming.
- Bovenlokale aanpak op thema's alcohol/drugs en overgewicht.
- Doelgroep 0-100 jaar, met specifieke aandacht voor ouderen en sociaal-economische gezondheidsverschillen.

Waar meten we ons resultaat per speerpunt mee in 2017?

Pijler	Speerpunt	Indicator	2015	2017
1.	Wijkgericht werken	Doorverwijzingen 2e lijn	In ontwikkeling	
2.	Versterking IZB en MMK	75 % t.o.v. waakvlam	75%	
2.	IZB	Reductie van het aantal infectieziekten	In ontwikkeling	
1.	MMK	Vermindering gezondheidsrisico's die voortkomen uit de leefomgeving	In ontwikkeling	
1.	Alcohol/drugs en overgewicht	Alcoholgebruik	In ontwikkeling	
		Drugsgebruik	In ontwikkeling	
		Overgewicht	In ontwikkeling	
1.	0-100, ouderen en SEGV	Participatiegraad 75+	In ontwikkeling	
		Sociaal-economische gezondheidsverschillen	In ontwikkeling	

Hieruit blijkt dat de speerpunten van beleid vooral betrekking hebben op de pijlers 1 en 2. Uiteraard worden de reguliere werkzaamheden binnen de pijlers 3 en 4 wel uitgevoerd.

Welke investeringen doen we in 2017?

Beleidsproduct	Lasten	Baten	Eindtotaal
Pijler 1	11.685.812	136.171	11.549.641
Pijler 2	7.740.037	3.490.990	4.249.047
Pijler 3	996.816	545.357	451.459
Pijler 4	1.147.759	1.147.759	0
Programma Gezondheid 2017	**21.570.424**	**5.320.277**	**16.250.147**

Feiten en cijfers Programma gezondheid in 2015

1. Aantal medewerkers (FTE)	Aantal
Aantal medewerkers	484
Voltijd (FTE)	292

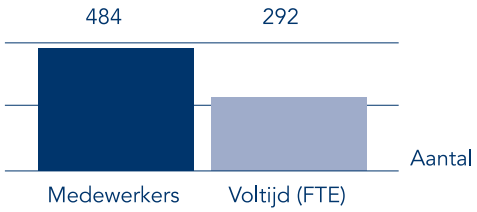

2. Aantal medewerkers	%	Aantal
Man	5,79	28
Vrouw	94,21	456

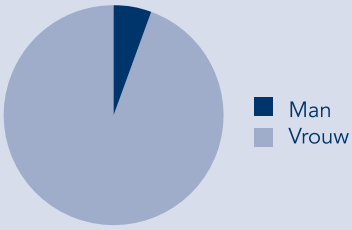

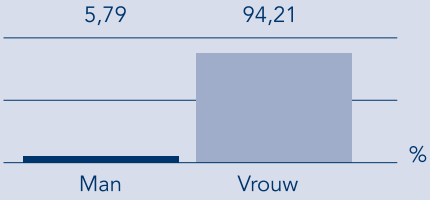

3. Leeftijdsopbouw	%	Aantal
0-24	3,31	16
25-34	10,74	52
35-44	20,88	101
45-54	30,58	148
55-59	16,53	80
60-65	17,96	87

Gemiddelde leeftijd: 49 jaar

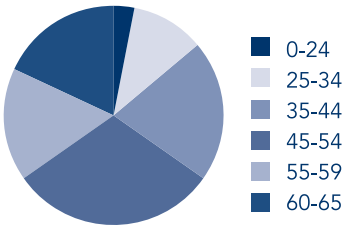

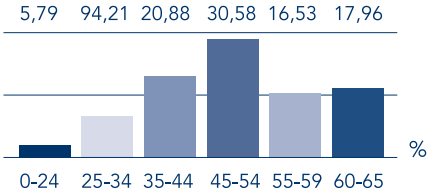

Cijfers in 2015

4. Verzuimcijfers 2015	
Percentage	5,06
Meldfrequentie	0,81

5. NPS	
2014	-29,9
2015	-8,6

6. Medewerkerstevredenheid	
2014	6,9
2015	7,3

Pijler 1, Monitoring, signalering en advies

Jeugdgezondheidszorg	
Consulten cb's 0-18	129.806
Telefoontjes naar GGD/JGZ	43.467
Kinderen in beeld bij JGZ	143.000

Aantal consultatiebureaus	60

Pijler 2, Uitvoerende taken gezondheidsbescherming

TBC-bestrijding	
Bron- en contactonderzoek	972
X-thorax	2.369
Mantoux	1.026

Reizigersvaccinatie	
Vaccinaties	14.992
Informatieverstrekkingen	1.942
Consulten	10.113

Pijler 3, Bewaken van de publieke gezondheid bij rampen en crises

Forensische geneeskunde	
Lijkschouwingen	493
Letselspreekuren	313
Totaal aantal verrichtingen	2.838

Pijler 4, Toezicht houden

THZ Technische Hygiëne zorg	
Inspecties kinderdagverblijven	819
Scheeps/tattooshops/sexhuizen	78
Inspectie gastouders	776

3.2 Programma Crisisbeheersing

Netwerk vitale partners Veiligheidsregio Fryslân:

"Wij willen investeren in duurzame samenwerking"

Nauwer samenwerken met vitale sectoren bij rampenbestrijding en crisisbeheersing. Om dat te bereiken willen Martin Kool en Bert Steeman, respectievelijk beleidsadviseur Veiligheid en beleidsadviseur Planvorming bij de afdeling Crisisbeheersing, een netwerk opzetten voor essentiele infrastructurele partijen in Fryslân.

Martin: "Er wordt al sinds 2009 gesproken over het versterken van de samenwerking van veiligheidsregio's met vitale sectoren. Dat heeft geleid tot landelijke modelconvenanten met regionale actielijsten. Ook hebben verschillende commissies gekeken hoe veiligheidsregio's met crisisbeheersing bezig zijn en hoe het beter kan en moet. Inmiddels is er een gezamenlijke Strategische Agenda Versterking Veiligheidsregio's 2014-2016 voor het Ministerie van Veiligheid en Justitie, de Vereniging Nederlandse Gemeenten en de veiligheidsregio's. Een van de projecten daarbinnen is Continuïteit van de samenleving."

Beleidsadviseurs
Bert Steeman en Martin Kool

Vertalen
Bert: "Die convenanten staan nu op papier, maar dat is op zich niet voldoende. De vraag is namelijk hoe we die vertalen naar de praktijk. Zoals ook benoemd in ons meerjaren-beleidplan Crisisbeheersing 2015-2018 willen we onze partners beter leren kennen en met ze spreken over onze samenwerking. Het gebruik van een netwerk vinden we minstens zo belangrijk als het vastleggen van afspraken in plannen en procedures." Martin: "Onze eerste ervaringen met een netwerk voor vitale partners hebben we opgedaan in het project Incidentbestrijdingsplan [IBP] Grootschalige Uitval Stroomvoorziening. Daar is trouwens gekozen voor een interregionale aanpak van de veiligheidsregio's in Groningen, Drenthe en Fryslân. Dat heeft niet alleen een plan opgeleverd, het was ook een investering in een netwerk binnen wat we 3Noord noemen. Bovendien is het voor de Meldkamer Noord-Nederland ook handiger als we binnen de Noordelijke regio's op uniforme wijze werken." Bert: "We willen die samenwerking in 3Noord-verband doorzetten bij het opstellen van een convenant Telecommunicatie en een IBP Hoofdvaarwegen."

Verkennen
Martin: "In 2016 gaan we eerst verkennen hoe we een netwerk kunnen opzetten waarin crisisfunctionarissen van diverse partners elkaar regelmatig kunnen ontmoeten. Met een krachtenveldanalyse willen we kijken welke partners in de kern, en welke meer in de schil van ons crisisbeheersingsnetwerk zitten. De landelijke herijkte lijst van vitale infrastructuur is daarbij een goed hulpmiddel. Daarna willen we een eerste bijeenkomst organiseren. Ook aanwezig zijn in landelijke netwerken is een speerpunt voor dit jaar." Bert: "Tijdens dat verkennende onderzoek willen we bij de vitale partners langsgaan om uit te leggen wat onze bedoeling is én natuurlijk om te polsen wat zij ervan vinden. Voor de goede orde: het gaat om een informeel netwerk. Geen van de partners is wettelijk verplicht om mee te doen." Martin: "Het is voor onze partners natuurlijk wel interessant om aan te haken, omdat ze net als wij belang hebben bij een duurzame samenwerking. Daar kunnen we immers jarenlang de vruchten van plukken."

Leerzaam
Bert: "Onlangs zijn we bij Veiligheidsregio Kennemerland gaan kijken. Waar wij nog in de beginfase zitten, werken zij al tweeënhalf jaar met zo'n netwerk. Dat was dus erg leerzaam." Martin: "Al die stappen helpen bij wat we uiteindelijk willen: een structurele invulling geven aan een vitaal netwerk in Fryslân."

Fotografie: Kees van der Mark

Wat zijn onze doelen voor 2017?

Maatschappelijke bijdrage
Crisisbeheersing zorgt voor het versterken van de samenwerking tussen de crisispartners om, passend bij de Friese nuchterheid, risicobewustzijn en redzaamheid te bevorderen en hulpverlening en herstel te organiseren bij crises in de samenleving.

"Samenwerken aan een (veer)krachtige crisisorganisatie"

Speerpunten 2017

1. Afdeling Crisisbeheersing wordt het "Kennis- en Expertisecentrum op het gebied van rampenbestrijding en crisisbeheersing", ten dienste van de Friese gemeenten, keten- en netwerkpartners.
2. Afdeling Crisisbeheersing levert een bijdrage aan "veilige en feestelijke evenementen in Fryslân".
3. Crisisfunctionarissen en samenwerkingspartners (waaronder gemeenten) zijn tevreden over het functioneren van de Friese Crisisorganisatie tijdens (mini)rampen en (mini)crises.
4. Afdeling Crisisbeheersing verbetert de effectiviteit van de hulpverlening door het systematisch evalueren van GRIP-inzetten.
5. Onze planvorming (ramp- en incidentbestrijdingsplannen) sluit aan bij de operationele hoofdstructuur van de crisisorganisatie en wordt periodiek geactualiseerd.

Doel	Indicator / Realisatie 2015	Streefwaarde 2017
1. Kennis- en Expertise centrum	Gemiddelde tevredenheid van partners: gemeenten, veiligheidspartners in de geneeskundige keten (2015: 7,3)	≥ 7,5
2. Evenementen	Percentage adviezen dat door de burgemeester, bij de vergunning-verlening voor een evenement, is overgenomen (2015: 93%)	100%
3. Functioneren Friese Crisisorganisatie tijdens (mini)rampen en (mini)crises	a) Oordeel crisisfunctionarissen b) Oordeel partners (incl. gemeenten) (2015: oordeel niet gemeten, betreft nieuwe indicator)	≥ 7,5 ≥ 7,5
4. Evalueren van (mini)rampen en mini(crises)	a) Verbeterpunten uit evaluaties zijn voor het eerstvolgende GRIP-incident geïmplementeerd b) Het oordeel van de betrokken burgers over de hulpverlening bij GRIP-inzetten (verkregen op basis van een publieksenquête) is positief (2015: niet gemeten, betreft nieuwe indicatoren)	≥ 90% ≥ 7,5
5. Planvorming	Planvorming wordt jaarlijks herzien (in 2015 zijn 6 ramp- en incident-bestrijdingsplannen geactualiseerd)	4

Welke resultaten gaan we daarvoor in 2017 realiseren?

1) **Kennis- en Expertisecentrum**
   - Wij streven er naar om samen met onze netwerkpartners voorbereid te zijn op een breed scala aan risico's: van rampenbestrijding (fysieke veiligheid) naar crisisbeheersing (uitval vitale infrastructuur, zorgcontinuïteit, ziektegolf en voedselveiligheid, maatschappelijke onrust etc.). Verantwoordelijkheden en rollen van de algemene- en functionele keten hebben wij helder in beeld door het sluiten van samenwerkings-convenanten met crisispartners.
   - Wij versterken de samenwerking tussen de vele partijen o.a. door het organiseren van themabijeenkomsten en het versterken van het informatiemanagement (digitale samenwerkingsomgevingen in zowel de koude als de warme bedrijfsvoerings-fase).

2) **Evenementen**
   - De Afdeling Crisisbeheersing adviseert gemeenten over evenementenveiligheid. Wij bereiden evenementen niet voor als potentiële crisis maar benaderen evenementen als "vermaak": een overstap van crisisbeheersing naar betere risicobeheersing. Onze inspanning richt zich in eerste instantie op een gedegen risicoanalyse en advisering.
   - Daarnaast richten wij onze aandacht op de advisering en ondersteuning van de (veiligheids)teams van gemeenten en op de preparatie van de multidisciplinaire hoofdstructuur op grote evenementen.

3) **Functioneren Friese Crisisorganisatie tijdens rampen en crises**
   - Wij leggen niet alle risico's vast in plannen en procedures ("risico-regel-reflex") maar vertrouwen tijdens GRIP-inzetten op onze vakbekwame en veerkrachtige professionals.
   - De Afdeling Crisisbeheersing faciliteert alle crisisfunctionarissen door een passend vakbekwaamheidsprogramma aan te bieden; hierbij wordt gebruik gemaakt van portfolio's en jaargesprekken.

4) **Evalueren mini(rampen) en mini(crises)**
   - Alle GRIP-inzetten worden geëvalueerd volgens een vaste basismethodiek ("quick scans"). Indien daar aanleiding toe bestaat, wordt in nauwe samenspraak met de betrokken gemeente(n) een verdiepende evaluatie (voor het geheel of onderdelen) uitgevoerd. Het streven is er op gericht dat verbeterpunten uit evaluaties zich niet opnieuw voordien bij een nieuwe GRIP-inzet.
   - Als onderdeel van de nafase voeren wij publieksenquêtes uit die bedoeld zijn om de tevredenheid onder de betrokken burgers inzichtelijk te maken.

5) **Planvorming**
   - Om voorbereid te zijn op risico's maken we samen met onze netwerkpartners ramp- en incidentbestrijdingsplannen. In deze plannen wordt nadrukkelijk de verbinding gelegd met de multidisciplinaire hoofdstructuur van de Friese crisisorganisatie. De eigen verantwoordelijkheid van de burgers (zelfredzaamheid) nemen wij ook mee in de planvorming. In het Beleidsplan Crisisbeheersing 2015-2018 is opgenomen dat wij in 2017 de volgende plannen gaan actualiseren:
     - De rampbestrijdingsplannen Van Gansewinkel, BASF, Motip Dupli, en
     - Het Incidentbestrijdingsplan Trein Incident Management

Welke investeringen doen we in 2017?

Beleidsproduct	Lasten	Baten	Eindtotaal
Crisisbeheersing	€ 3.841.221	€ 2.909.123	€ 932.098
Huisvesting RCC	€ 138.337	€ 48.828	€ 89.509
Programma Crisisbeheersing	**€ 3.979.558**	**€ 2.957.951**	**€ 1.021.607**

Feiten en cijfers programma Crisisbeheersing in 2015

1. Aantal medewerkers (FTE)	Aantal
Aantal medewerkers	31
Voltijd (FTE)	26

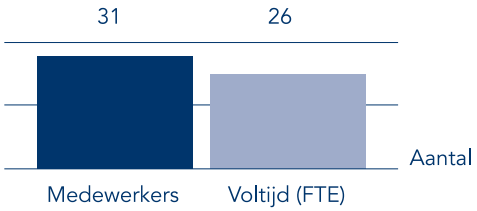

2. Aantal medewerkers	%	Aantal
Man	51,61	16
Vrouw	48,39	15

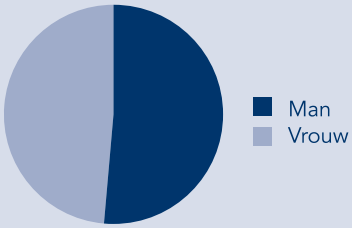

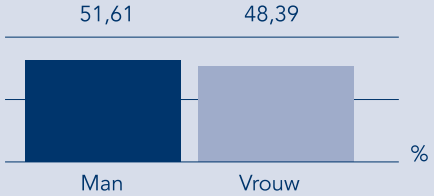

3. Leeftijdsopbouw	%	Aantal
0-24	0	0
25-34	16,13	5
35-44	29,03	9
45-54	32,26	10
55-59	16,13	5
60-65	6,45	2

Gemiddelde leeftijd: 46 jaar

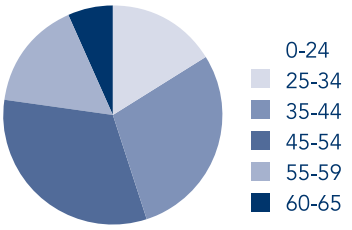

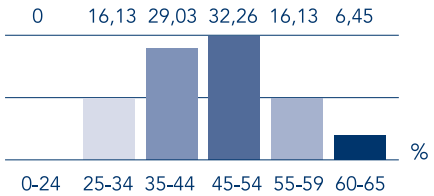

Cijfers in 2015

4. Verzuimcijfers 2015	
Percentage	3,59
Meldfrequentie	0,94

5. NPS	
2014	-31,2
2015	-0,1

6. Medewerkerstevredenheid	
2014	7,2
2015	7,6

Activiteiten van Crisisbeheersing in 2015:

Kennis & Expertisecentrum
- 4 thematische bijeenkomsten met partners
- Preparatie op nieuwe risico's en dreigingen

Compacte en professionele Crisisorganisatie
- 6 GRIP-inzetten
- Coördinatie crisisnoodopvang vluchtelingen
- Hulpverlening op Friese binnenwateren in samenwerking met watersportondernemers

Publieksevenementen
- 15 adviezen over risicovolle evenementen
- Deelname in het gemeentelijke Veiligheidsteam

Planvorming
- 5 ramp- en incidentbestrijdingsplannen

Vakbekwaamheid
- 200 vakbekwaamheidsactiviteiten
- Portfolio voor elke crisisfunctionaris

Evalueren
- Evaluaties gericht op output en outcome
- Publieksenquête na een inzet ("burgerbeleving")
- Actie- en verbeterpunten uit evaluaties ingevoerd voor een volgende inzet

3.3 Programma Brandweer

Branden door onweer in Zuidoost-Fryslân:

"Nee verkopen is geen optie"

Brandweer Fryslân is 24/7 paraat en staat er op momenten dat het nodig is. Zo ook in de nacht van 2 op 3 juli 2015, als in Zuidoost-Fryslân in korte tijd meerdere branden uitbreken na blikseminslagen. "De veerkracht en creativiteit die de brandweerorganisatie en -mensen kenmerken, bewijzen zich op zo'n moment."

"Ik zit bijna twintig jaar bij de brandweer, maar zo'n hevig onweer had ik niet eerder meegemaakt", vertelt Arjen Bouland. Arjen is beleidsadviseur bij de gemeente Ooststellingwerf en vrijwilliger bij de brandweerploeg van Oosterwolde. Hij is bovendien Officier van Dienst (OvD) voor de brandweer, een van die vier die piketdiensten draaien in Zuidoost-Fryslân. Hun werkgebied beslaat de gemeenten Ooststellingwerf, Opsterland en Smallingerland.

Afdelingshoofd Jan Beuving, brandweervrijwilliger Arjen Bouland en senior medewerker Romke Smits

Bijspringen
Romke Smits, senior medewerker Materieelbeheer bij Brandweer Fryslân, heeft die nacht OvD-piket. "Ik kreeg om 23.35 uur een melding van een brand in een rietgedekte boerderij in Olterterp. Vanwege het aantal incidenten had Arjen al aangeboden om bij te springen. Dus toen er een klein uur later een melding kwam van een brand in Bakkeveen terwijl ik nog druk was in Olterterp, heb ik een beroep op hem gedaan." Arjen: "In Bakkeveen was de bliksem ingeslagen in een woonboerderij met rieten dak. De bewoners bleven gelukkig ongedeerd. Bij deze brand werd vermoed dat er asbest vrijkwam, maar na onderzoek de volgende dag bleek dat niet het geval. Hoewel de ploegen uit Haulerwijk en het Drentse Veenhuizen en Norg uren hebben geblust, konden ze niet voorkomen dat het pand volledig afbrandde."Romke vult hem aan: "Bij een brand in een rieten kap is er negen van de tien keer geen houden aan. Wat dat betreft is het in Olterterp relatief goed afgelopen: alleen een deel van het dak van de schuur is afgebrand, het woongedeelte en een aparte schuur met vee bleven gespaard. "In Olterterp kwamen ploegen uit Ureterp, Beetsterzwaag en Gorredijk in actie. Heerenveen en Drachten gaven ondersteuning met grootwatertransport en er was een ladderwagen.

Inschatten
Ook Jan Beuving, hoofd van de afdeling Zuidoost van Brandweer Fryslân en op dat moment hoofdofficier van dienst (HOvD), herinnert zich die nacht nog goed: "Het onweersfront trok heel langzaam over en bleef een tijd hangen in Zuidoost-Fryslân. Ook delen van Overijssel, Drenthe en Groningen hadden er last van. Die avond was er ook nog een brand door blikseminslag in Blesdijke en we hebben bijstand verleend in het Groningse Marum en Kallenkote in Drenthe. Ik ben in Olterterp en Bakkeveen geweest om de situatie te bekijken, maar heb me vooral geconcentreerd op hoe we onze middelen en mensen zo goed mogelijk konden verdelen en op het inschatten wat er mogelijk nog op ons afkwam. Op meteo-websites zag ik het aantal inslagen in de loop van de nacht afnemen. Daarmee was de kans klein dat ook Noordoost-Fryslân de volle laag zou krijgen, zoals we eerst vreesden."

Vertrouwen
Terugkijkend zegt Romke: "De burgers verwachten op zo'n moment dat we er staan. En dat doen we ook." Jan daarover: "Voor ons is 'nee verkopen' geen optie. Juist in dit soort uitzonderlijke situaties moeten wij laten zien wat we waard zijn. Ook nu weer bleek dat onze organisatie veerkrachtig is en dat onze – veelal vrijwillige – brandweermensen met creatieve oplossingen komen. Hóe ze het doen weet ik niet, maar ze krijgen het voor elkaar. Dat geeft vertrouwen voor de toekomst. "Romke: "Je ziet ook dat de regionalisering van de brandweer ertoe leidt dat er steeds meer verbinding is tussen de ploegen. Op dit soort momenten betaalt zich dat uit." Arjen tenslotte: "Ook de grensoverschrijdende samenwerking verliep goed. Dat ga ik een volgende keer zeker weer zo doen."

Fotografie: Kees van der Mark

Wat zijn onze doelen voor 2017?

Op 19 maart 2015 stelde het algemeen bestuur het Beleidsplan Brandweer Fryslân 'de koers naar toekomstbestendige brandweerzorg in Fryslân' vast. Hiermee is het beleidsmatige en financiële kader voor onze brandweerorganisatie voor de periode 2015-2018 bepaald.

Het beleidsplan richt zich op het beschrijven van de wijze waarop we deze beleidsperiode met elkaar bouwen aan de nieuwe brandweerorganisatie. Zo gaat het plan in op hoe we de komende jaren een lerende organisatie willen worden en de brandweerzorg in Fryslân mede daardoor veiliger, efficiënter en effectiever willen maken. Ook geeft het inzicht in de wijze waarop we medewerkers stimuleren in hun eigen ontwikkeling en hoe we de koers naar een toekomstbestendige brandweerzorg in Fryslân uitzetten.

Alle taken binnen het programma Brandweer staan in het teken van 'voorkomen, beperken en bestrijden van incidenten' en we streven naar:

"Minder branden, minder slachtoffers & minder schade"

Doelen

Doel	2015	Indicator
Minder incidenten	In ontwikkeling (2017)	-/- 10%
Minder slachtoffers	In ontwikkeling (2017)	-/- 10%
Minder schade	In ontwikkeling (2017)	-/- 10%

Om dit streven te realiseren, richten wij ons in 2017 op de volgende twee hoofddoelen:

1. **De repressieve slagkracht en paraatheid in Fryslân optimaliseren;**
2. **Het brandveiligheidsbewustzijn en zelfredzaamheid in de Friese samenleving bevorderen.**

1. Repressieve slagkracht en paraatheid in Fryslân optimaliseren

De repressieve slagkracht en paraatheid van Brandweer Fryslân is momenteel georganiseerd vanuit gemeentelijk oogpunt. De organisatie is nog niet ingericht, geoptimaliseerd en beredeneerd vanuit de schaalgrootte van de veiligheidsregio. Het project dekkingsplan 2.0 gaat hier op basis van het incidentrisicoprofiel invulling aan geven. In 2016 start het project dekkingsplan 2.0 en dit begint met het opstellen van een uitgangspuntendocument voor de brandweerzorg in Fryslân. Dit uitgangspuntendocument is input voor het ontwerp van de repressieve organisatie. Het ontwerpen van de repressieve organisatie is deel twee van het project en staat in 2017 centraal.

In deel twee worden drie dingen met elkaar verbonden: paraatheid van de organisatie, taken per post en materieelspreiding. In 2017 hebben we inzicht in waar de kazernes moeten staan, welk materieel waar aanwezig moet zijn en wat de beschikbaarheid van personeel moet zijn. Dit alles in relatie tot de risico's en tegen zo laag mogelijke kosten. Onderwerp van gesprek zal ook de vergrijzing zijn. Hierdoor neemt de uitstroom van vrijwilligers aanzienlijk toe.

De vraag is of wij voldoende vrijwilligers kunnen werven en hoe lang wij deze aan ons kunnen binden. Het is namelijk een trend dat vrijwilligers zich steeds korter aan een organisatie verbinden. Het dekkingsplan is een onderwerp dat bij vrijwel iedereen leeft. In gesprek gaan met elkaar hierover en draagvlak creëren, is dan ook van groot belang in dit proces. Het project gaat actief verbinding aan met vrijwilligers, beroeps, gemeenten en bestuurders.

2. Brandveiligheidsbewustzijn en zelfredzaamheid in de Friese samenleving bevorderen

Brandweer Fryslân levert vanuit verschillende invalshoeken kennis en expertise voor een (brand)veilige leefomgeving. Denk aan de uitvoeren van de wettelijke (advies)taken op het gebied van externe veiligheid, industriële veiligheid, brandveiligheid en vuurwerk, maar ook adviseren richting gemeenten over evenementen en ruimtelijke ontwikkelingen. Bovendien treedt Brandweer Fryslân voor een groot aantal Friese gemeenten op als deskundige backoffice bij brandveiligheidsaspecten binnen het gemeentelijke Wabo-proces.

Naast bovenstaande traditionele risicobeheersingstaken, zet Brandweer Fryslân in samen met verschillende ketenpartners gericht in op 'Brandveilig Leven'. Via een doelgroepgerichte aanpak wil Brandweer Fryslân de Friese samenleving van jong tot oud bewust maken van de gevaren van brand, hoe brand te voorkomen en hoe te handelen wanneer er onverhoopt toch brand uitbreekt. Via een dergelijke aanpak is nog veel veiligheidswinst te behalen. Samenwerken met partners in ons netwerk, waaronder gemeenten, zorginstellingen, onderwijsinstellingen en woningcorporaties, is hierbij onmisbaar. Het bestaande Brandveilig Leven-programma wordt doorontwikkeld.

Vaste onderdelen zijn:

- Voorlichting brandveiligheid aan de bovenbouwgroepen van Friese basisscholen.
- Oefenen in wijk.
- Doelgroepgerichte voorlichtingen (o.a. gericht op jeugd, jongeren, senioren, woningeigenaren/huurders).
- 'Geen Nood Bij Brand' (vanuit de gedachte 'partners in veiligheid' met als doel door samenwerking (als eerste met zorginstellingen) de bewustwording rondom brandveiligheid te vergroten).
- Participatie Brandweer Fryslân in 14 Keurmerken Veilig Ondernemen.

Welke resultaten gaan we hiervoor in 2017 realiseren?

Het concreet maken van de twee hoofddoelen vertaalt zich in taken en projecten, die bijdragen aan ons streven minder branden, minder slachtoffers en minder schade. Om inzicht te krijgen in het effect van onze brandweerzorg verzamelen we data die we monitoren. Het aantal incidenten en de aard ervan brengen we zelf in kaart. Voor inzicht in de oorzaken van brandschades en de hoogte van de claims gebruiken we de jaarlijkse 'risicomonitor woningenbranden' van het Verbond van Verzekeraars. Het inzicht in het aantal slachtoffers willen we verbreden en hierover gaan wij in gesprek met onze ketenpartners.

In 2017 pakken we de volgende projecten op:

Projecten / taken				
1.Repressieve slagkracht in paraatheid in Fryslân optimaliseren	2015	2016	2017	2018
Ontwerp paraatheidsplan	huidig	ontwikkeling	gereed	implementatie
Ontwerp opleidingsplan	huidig	ontwikkeling	gereed	implementatie
Ontwerp oefenplan afgestemd op risico's, taken en veilig optreden	huidig	ontwikkeling	gereed	implementatie
Ontwerp taken- en specialisatiespreidingsplan	huidig	ontwikkeling	gereed	implementatie
Ontwerp materieel-spreidingsplan	huidig	ontwikkeling	gereed	implementatie
Masterplan operationele informatievoorzieningsplan	-	gereed	implementatie	implementatie
Sluitend en valide systeem met brandweerdata (bezetting, incidenten, opkomsttijden en paraatheid)	-	ontwikkeling	gereed	implementatie
2. Brandveiligheidsbewustzijn en zelfredzaamheid in de Friese samenleving bevorderen	2015	2016	2017	2018
Voorlichting brandveiligheid aan de bovenbouwgroepen van Friese basisscholen (gastlessen)	200	400	400	400
Oefenen in wijk (oefeningen)	19	30	30	30
Doelgroepgerichte voorlichtingen	76	150	150	150
'Geen Nood Bij Brand'	-	pilot bij 4 instellingen	p.m.	p.m.
Participatie in Keurmerk Veilig Ondernemen	14	14	14	14

Ons reguliere takenpakket draagt ook bij aan het realiseren van minder branden, minder slachtoffers en minder schade. Onze ambitie en ons streven ziet er als volgt uit:

Activiteiten	Streefwaarde			
	2016	2017	2018	2019
Gerealiseerde opkomstpercentage binnen de norm (theoretisch vastgestelde opkomstpercentage binnen de norm vanuit dekkingsplan 1.0 is 18%)	58%	58%	58%	58%
Percentage afname aantal ongewenste en/of onterechte brandmeldingen (STOOM)	-10%	-10%	-10%	-10%
Percentage adviseren risicobeheersing conform vastgestelde werkwijze (maatwerkpakket 1, externe veiligheid, repressief advies, evenementen)	100%	100%	100%	100%
Percentage uitgevoerde periodieke controles 'brandveilig gebruik bouwwerken' conform afspraken met gemeenten (maatwerkpakket 2)	100%	100%	100%	100%
Percentage medewerkers heeft oefenplan op maat passend bij risico's, taken en behoefte	5%	20%	40%	60%
Percentage aanwezigheid medewerkers bij oefeningen	70%	75%	80%	85%
Percentage burgers heeft kennis van wat de brandweer doet en heeft inzicht in wat er van de brandweer verwacht mag worden: incidentbestrijding en risicobeheersing	10%	20%	40%	60%

Welke investering doen we in 2017?

Producten Brandweer	Lasten	Baten	Eindtotaal
Programma	€ 27.421.062	€ 5.959.068	€ 21.461.994
Huisvesting Brandweer	€ 4.220.870	€ 25.095	€ 4.195.775
Totaal	€ **31.641.932**	€ **5.984.163**	€ **25.657.769**

Feiten en cijfers programma Brandweer in 2015

1. Aantal medewerkers (FTE)	Aantal
Aantal medewerkers	1.374
Waarvan vrijwilligers	1.160
Voltijd (FTE)	182

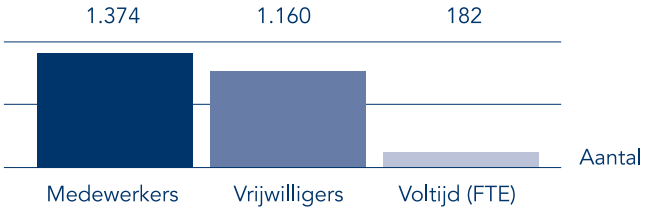

2. Aantal medewerkers	%	Aantal
Man	92,14	1.266
Vrouw	7,86	108

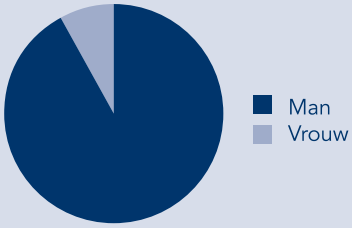

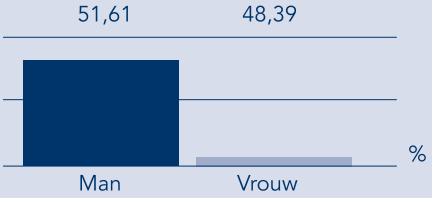

3. Leeftijdsopbouw	%	Aantal
0-24	3,42	47
25-34	19,58	269
35-44	33,70	463
45-54	32,39	445
55-59	7,50	103
60-65	3,42	47

Gemiddelde leeftijd: 46 jaar

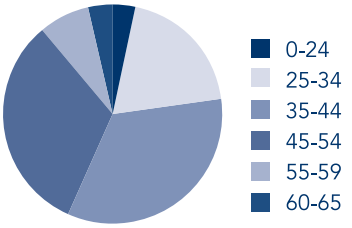

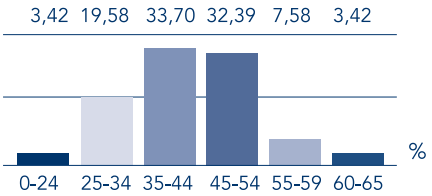

Cijfers 2015

4. Verzuimcijfers 2015	
Percentage	3,33
Meldfrequentie	0,81

5. NPS	
2014	-1,1
2015	3,6

6. Medewerkerstevredenheid	
2014	7,4
2015	7,6

Aantal incidenten waarbij Brandweer Frl in 2015 betrokken was	
Brand	1874
Alarm brand (automatische brandalarmen	1895
Alarm overig (particuliere alarminstallaties)	5
Ongeval	1219
Dienstverlening (o.a. liftopsluiting, dier in nood, ondersteuning Politie)	572
Veiligheid & openbare orde (o.a. lijkvinding, bommelding)	27
Leefmilieu (o.a. storm- en waterschade)	315
Gezondheid (afhijsen van patiënten, ondersteuning ambulance)	157
Totaal	**6064**

Brandweerposten/-kazernes	65

Materieel (voer- en vaartuigen)	
(Tank)autospuiten	85
Personeels-/materieelvoertuigen	51
Redvoertuigen	7
Hulpverleningsvoertuigen	12
Haakarmvoertuigen	14
OvD/HOvD-voertuigen	13
Voertuigen (overig)	43
Vaartuigen	16

Oppervlakteredteams	10

Duikteams	2

3.4 Programma Organisatie

Bedrijfsvoering 3.0 gaat resultaten verbeteren

"We doen dit echt samen"

Momenteel werkt Veiligheidsregio Fryslân intensief aan het verbeteren van de bedrijfsvoeringprocessen. Beleidsadviseur Erwin Plantinga, die het proces 'Bedrijfsvoering 3.0' coördineert in nauwe samenwerking met directeur Bedrijfsvoering Johan Oostinga, vertelt wat er allemaal gebeurt om dat te bereiken.

"Hoewel misschien niet altijd even zichtbaar, draagt de afdeling Bedrijfsvoering bij aan een veilig en gezond Fryslân door de primaire processen van Veiligheidsregio Fryslân te faciliteren. Daarom is het belangrijk dat de ondersteunende processen zo goed mogelijk zijn ingericht. In 2015 werd echter duidelijk dat Bedrijfsvoering door onderbezetting, vooral op gebied van financiën en personeelszaken, niet altijd volledig in control was. Het Algemeen Bestuur heeft dat onderkend en besloot voor de periode 2016-2019 extra geld vrij te maken voor het verbeteren van de bedrijfsvoering. Het gaat om tijdelijke middelen en het bedrag neemt ieder jaar met een kwart af. We investeren dat niet alleen op gebied van financiën en personeel, maar willen ook op andere vlakken een efficiencyslag maken."

Erwin Plantinga,
Secretaris Bedrijfsvoering

Samen, slim en simpel
"De projecten binnen 'Bedrijfsvoering 3.0' moeten leiden tot wat we 'Samen, slim en simpel' noemen: een betere samenwerking – zowel binnen de afdeling als met de rest van de organisatie – en het inrichten van de processen op een innovatieve en efficiënte manier. En het mag wel wat simpeler. Dus met minder regels en meer op basis van vertrouwen in elkaars kwaliteiten en verantwoordelijkheden."

"We hebben eerst externe en interne analyses gemaakt. Dat leverde een vision map op, onze strategie voor de komende jaren. Aan de hand daarvan hebben we bepaald hoe we tot betere resultaten kunnen komen. Concreet vertaalt zich dat in een flink aantal projecten, waaronder 'Integratie E-Finance en E-HRM', 'Business Intelligence', 'Continu verbeteren', 'Strategische personeelsplanning', 'Mobiliteit', 'Regelreductie' en 'Successen vieren'.
Veel daarvan lopen inmiddels.

In de tweede helft van 2016 gaan we terugkijken: 'Welke stappen hebben we tot nu toe gezet, wat hebben we bereikt?' Ook kijken we dan met welke projecten we volgend jaar verder willen werken aan verbetering. Dat proces doorlopen we tot 2019 ieder jaar opnieuw. We gaan daarbij ook nadrukkelijk in gesprek met collega's: Wat hebben zij van ons nodig om hun werk goed te doen? Want ieders bijdrage in dit proces is waardevol. We doen dit echt sámen."

Betere resultaten
"Wat het eindresultaat van Bedrijfsvoering 3.0 zal zijn? Dat we erin slagen om in 2020 betere resultaten te behalen dan nu, zónder die extra middelen. We zijn in de afgelopen jaren flink gegroeid en hebben hier veel betrokken, vakkundige en gemotiveerde mensen zitten. Daar zit zoveel potentieel. Dus die doelstelling voor 2020 gaan we halen, daar ben ik van overtuigd!"

Fotografie: Kees van der Mark

Wat zijn onze doelen voor 2017?

"Samen, slim en simpel"

Bijdrage Veiligheid en Gezondheid
Alle taken binnen dit programma staan in het teken om een bijdrage te leveren aan een veilig en een gezond Fryslân. Veelal is de bijdrage indirect, door het uitvoeren van ondersteunende taken. De mate waarin we hierin slagen, geven we weer als de indicator 'Effectiviteit ondersteuning'. In 2017 starten we hiermee. Voor die tijd stellen we een indicator en streefgetal vast. Vooruitlopend hierop, hebben we voor 2017 wel enkele resultaten die de effectiviteit van de directe programma's ondersteunen.

Maatschappelijke bijdrage
Naast een indirecte bijdrage aan veiligheid en gezondheid levert het programma Organisatie namens de veiligheidsregio ook een directe maatschappelijke bijdrage. Immers, de veiligheidsregio is een grote organisatie in Friesland en heeft daarmee een maatschappelijke opdracht. Deze is aanvullend op onze primaire doelstellingen. Zo streven wij als organisatie naar lager energieverbruik en de CO2-uitstoot van de veiligheidsregio. Beleid op dit terrein is nog in ontwikkeling, waarbij we onderzoeken wat een uitdagend, maar haalbaar doel is.

Facturen betaald binnen 21 dagen
Ook willen we facturen zo snel mogelijk betalen. Zo willen we voorkomen dat, met name kleine, ondernemers niet lang op hun geld hoeven te wachten. De veiligheidsregio is van mening dat in economisch lastiger tijden de overheid hier een voorbeeldfunctie in heeft.

Social return
Een vierde speerpunt voor 2017 is een verhoogde bijdrage leveren aan het vergroten van de arbeidsparticipatie van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, het zogenoemde social return. Beleid op dit gebied starten we in 2016 op, inclusief het bepalen van realistische doelen.

Tevredenheid bestuur
Tot slot is de tevredenheid van onze afnemers van groot belang. In de directe programma's wordt de tevredenheid van inwoners van Friesland gemeten, in ons gemeenschappelijke programma meten we de tevredenheid van u als bestuur.

Doel	Indicator / Realisatie in 2015	Streefwaarde 2017
Effectiviteit ondersteuning	Indicator komt in 2016	Volgt
Energieverbruik/CO2	Indicator komt in 2016	Volgt
% facturen betaald binnen 21 dagen	39%	95%
Social return	Indicator komt in 2016	Volgt
Tevredenheid bestuur VRF	Mate van tevredenheid	>= 8

Welke resultaten gaan we daarvoor in 2017 realiseren?

Effectiviteit Ondersteuning

Zoals genoemd werken we aan een indicator 'Effectiviteit ondersteuning'.
In aanvulling daar op werken we aan onderstaande resultaten:

Resultaten 2017	Indicator / Realisatie in 2015	Streefwaarde 2017
Aantal klachten dienstverlening extern	4	=< 3
Uptime computernetwerk 7-22u	99, 9%	>= 99,9%
Afhandeling Servicedesk conform prioritering	87,5%	>=95%
Verwerking personeelsmutaties < 3 dagen	Niet bekend	>=95%
Servicelevel < 20 sec Servicedesk	Niet bekend	>=80%
Levering ICT-producten < 3 dagen	Niet bekend	>=95%
Waardering collega's mobiliteitspunt	Niet bekend	>=7
% begeleid naar ander werk herplaatsingskandidaten < 1 jaar	Niet bekend	>=50%
% uit uitkering uitkerings-gerechtigden < 2 jaar	Niet bekend	>=75%

Maatschappelijke bijdrage

Voor de thema's 'duurzaamheid' en 'social return' geldt dat beleid nog niet is vastgesteld. Uiterlijk eind 2016 hebben we inzichtelijk wat de mogelijkheden zijn op deze terreinen, en welke inspanningen we de komende jaren gaan verrichten.

Om de betalingstermijn te verlagen, investeren we in het volledige inkoopproces. Hierbij maken we gebruik van een verplichtingenadministratie, voorcodering van facturen en investeren we in het wegwerken van de voorraad facturen. Daarmee verwachten we de doelstelling te kunnen realiseren.

Bedrijfsvoering 3.0

In 2017 geven we verder invulling aan het programma 'Bedrijfsvoering 3.0'. Het programma Bedrijfsvoering 3.0 is primair gericht op versterking van de functies bij P&O en Financiën. Om dit te realiseren heeft het bestuur tijdelijk extra middelen beschikbaar gesteld.

Op financieel gebied verwachten we dat dit gaat leiden tot een verbeterde P&C-instrumenten. Qua P&O investeren we de middelen in instrumenten voor onze mede-werkers om hun persoonlijk leiderschap, talenten, mobiliteit en deskundigheid te vergroten. En we bereiden ons voor op de toekomst door het opstellen van een strategische personeels-planning.

Door de tijdelijkheid van de middelen, is een nevendoel van het programma om te investeren in een verhoging van de doelmatigheid en efficiëntie, zodat een structurele uitzetting vanaf 2020 voorkomen kan worden. Zo investeren we in continu verbeteren, automatisering en het reduceren van regels om de efficiëntie te verhogen.

Welke investering doen we in 2017?

	Lasten	Baten	Eindtotaal
Bedrijfsvoering en directie	€ 12.059.062	€ 268.836	€ 11.790.226

Feiten en cijfers programma Organisatie in 2015

1. Aantal medewerkers (FTE)	Aantal
Aantal medewerkers	100
Voltijd (FTE)	86

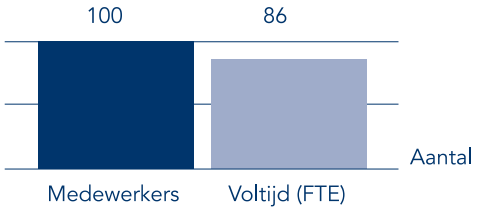

2. Aantal medewerkers	%	Aantal
Man	48	48
Vrouw	52	52

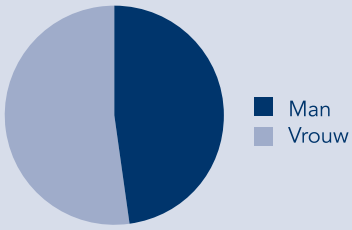

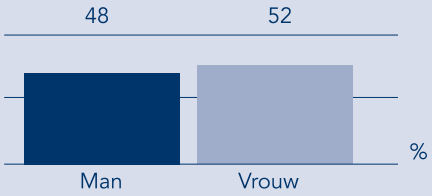

3. Leeftijdsopbouw	%	Aantal
0-24	2	2
25-34	24	24
35-44	29	29
45-54	26	26
55-59	13	13
60-65	6	6

Gemiddelde leeftijd: 46 jaar

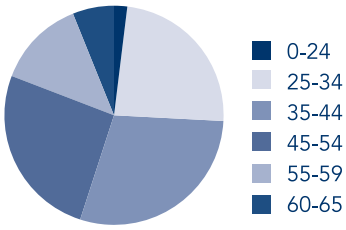

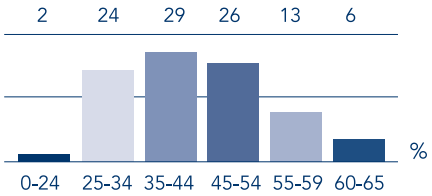

Cijfers in 2015

4. Verzuimcijfers 2015	
Percentage	2,12
Meldfrequentie	0,82

5. NPS	
2014	-1,5
2015	31,7

6. Medewerkerstevredenheid	
2014	7,1
2015	7,7

7. Bijdrage per programma	
Organisatie	€ 11.790.226
Brandweer	€ 25.657.769
GGD	€ 16.250.147
Crisisbeheersing	€ 1.021.607
Totaal	**€ 54.719.878**

8. Inkomstenverdeling	
Bijdrage gemeenten	€ 54.719.878
BDuR	€ 7.630.000
Overig	€ 6.901.227
Totaal	**€ 69.250.976**

9. Kostenverdeling	
Salariskosten	€ 40.508.831
Kapitaalslasten	€ 6.719.172
Huisvestingskosten	€ 6.639.910
Materiele kosten	€ 15.383.063
Totaal	**€ 69.250.976**

10. Verdeelsleutel programma organisatie	
Brandweer	55,4%
GGD	38,3%
Crisisbeheersing	6,3%

11. Formatie per programma		
Organisatie	86	fte
Brandweer	182	fte
GGD	292	fte
Crisisbeheersing	26	fte
Totaal	**586**	**fte**

12. Gemeentelijke bijdrage per taakveld	
Brandweer	€ 32.190.051
GGD	€ 20.765.917
Crisisbeheersing	€ 1.763.910
Totaal	**€ 54.719.878**

13. Vergelijk overhead VRF met landelijke Benchmark (in relatie tot directe programmalasten)	
Werkelijk VRF (Berenschot eind 2014)	20,0%
Landelijke Benchmark (Berenschot)	22,3%
Werkelijk VRF begroting 2017	20,6%

3.5 Algemene dekkingsmiddelen

Gemeentelijke bijdrage in het nadelig saldo
Conform de gemeenschappelijke regelingen wordt de vastgestelde bijdrage in het nadelig saldo over de gemeenten voor de programma's gezondheid en crisisbeheersing verdeeld op basis van het inwonertal. In afwijking hiervan heeft het algemeen bestuur besloten de bijdrage voor het programma Brandweer te verdelen op basis van de verdeling van het cluster openbare orde en veiligheid (OOV) in het gemeentefonds.

De OOV-verdeling wordt in 2018 volledig toegepast. In de jaren 2014 tot en met 2017 wordt gewerkt met een ingroeimodel, waarbij in vier stappen van de historische verdeling naar de OOV-verdeling wordt toegewerkt. De uitzettingen in 2017 (die betrekking hebben op de brandweer) zijn in 2017 verdeeld op basis van de procentuele verhouding van de eerder (begroting 2015) vastgestelde verdeling voor het jaar 2016. Vervolgens wordt in twee gelijke stappen 'gegroeid' naar een verdeling op basis van OOV in 2018. Deze verdeling is gebaseerd op het oude cluster OOV, volgens de septembercirculaire 2014.

Per programma is de bijdrage als volgt:

Gezondheid	€ 16.250.147
Crisisbeheersing	€ 1.021.607
Brandweer	€ 25.657.898
Organisatie	€ 11.790.226
Totaal	**€ 54.719.878**

De bijdrage in het programma Organisatie wordt conform de eerder vastgestelde verdeelsleutels voor organisatieoverhead toegerekend aan de oorspronkelijke taakvelden. Deze toerekening aan de taakvelden is er zodat de deelnemende gemeenten de bijdrage kunnen opnemen in hun eigen begroting.

De toerekening aan de taakvelden is als volgt:

Gezondheid	38,3%
Crisisbeheersing	6,3%
Brandweer	55,4%

Hiermee komt de bijdrage per taakveld uit op de volgende bedragen:

Gezondheid	€	20.765.917
Crisisbeheersing	€	1.763.910
Brandweer	€	32.190.051
Totaal	**€**	**54.719.878**

In bijlage 1 staat een overzicht van de verdeling van de bijdrage per taakveld over de gemeenten, inclusief meerjarenperspectief richting 2020.

Brede doeluitkering rampenbestrijdingen
De bijdrage BDuR (zoals opgenomen in de begroting) is gebaseerd op de decembercirculaire 2015. Deze geeft een overzicht van de verdeling van het landelijke budget over de veiligheidsregio's voor 2016 en verder. De bijdrage voor 2016 is gebaseerd op deze meest recente informatie, en houdt daarbij rekening met de effecten van het onderzoek naar de BDuR, dat op dit moment is afgerond. De bijdrage wordt geraamd op € 7.650.000, een afname van € 250.000 ten opzichte van 2016. Deze bijdrage wordt conform het (bij de regionalisering afgesproken) uitgangspunt voor 35% toegerekend aan het programma Crisisbeheersing en voor 65% aan het programma Brandweer.

Onvoorzien
De opbouw van de post onvoorzien is gewijzigd bij het vaststellen van de nieuwe nota weerstandsvermogen. De post van € 503.000 kan alleen nog worden aangewend voor personele fricties. Overige onvoorziene posten dienen uit de reguliere begroting te worden gedekt. De post onvoorzien is toegewezen aan het programma Organisatie.

4. Paragrafen

4.1 Financiering

De kaders voor financiering zijn gebaseerd op de Wet Financiering Decentrale Overheden en de daaruit voortvloeiende uitvoeringsregelingen. Het eigen treasury-beleid van Veiligheidsregio Fryslân is vastgelegd in de financiële verordening, aangevuld met het treasury-besluit.

Beleid financieringsrisico's
Het financieringsbeleid van Veiligheidsregio Fryslân is erop gericht de financieringsrisico's voor langere tijd af te dekken met vastrentende leningen. De omvang en looptijd van deze leningen is afgestemd op de omvang en levensduur van de materiële vaste activa en de aflossing is gepland binnen de kaders voor de renterisiconorm. Afhankelijk van de situatie op de kapitaalmarkt en de hoogte van eigen financieringsmiddelen (eigen vermogen, voorzieningen en werkkapitaal), bestaat de mogelijkheid een deel (tot de kasgeldlimiet) kortlopend te financieren. Bij de financiering worden geen zekerheden verstrekt en worden geen afgeleide financiële instrumenten ingezet.

Leningenportefeuille en liquiditeit
In 2017 wordt de bestaande leningportefeuille naar verwachting volgens het vastgestelde schema afgelost, met € 3,9 miljoen. Op basis van de investeringsplanning zal naar verwachting € 8 miljoen aan leningen worden aangetrokken. Daarmee neemt de totale omvang van de langlopende leningen toe tot € 49,7 miljoen. Op basis van de op dit moment gehanteerde rente van 3% is voldoende dekking beschikbaar voor de benodigde financiering.

Kasgeldlimiet en renterisiconorm
De kasgeldlimiet is gesteld op 8,2% van het begrotingstotaal, dit is voor 2017 een bedrag van € 5,6 miljoen. Zoals bovenstaand is aangegeven zal in 2017 tijdelijk kortlopend worden geleend tot maximaal deze grens, alvorens de financiering langlopend wordt vastgelegd.

De renterisiconorm bedraagt 20% van het begrotingstotaal, of € 13,7 miljoen. In de huidige leningportefeuille is bij planning van het aflossingsschema rekening gehouden met deze limiet. Bij het afsluiten van nieuwe financieringen worden deze zodanig gepland, dat de renterisiconorm niet wordt overschreden.

4.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In het BBV wordt het weerstandsvermogen omschreven als de relatie tussen de weerstandscapaciteit van de organisatie en de risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen. Het weerstandsvermogen kan ook worden omschreven als de mate waarin de organisatie in staat is om omvangrijke tegenvallers op te vangen, zonder dat het beleid behoeft te worden aangepast. De weerstandscapaciteit dient dus om de continuïteit van de organisatie te waarborgen.

In de beleidsnota Weerstandsvermogen 2015-2018 wordt onderscheid gemaakt in:

- algemene risico's samenhangend met de exploitatie.
- risico's samenhangend met rampen- en crisisbeheersing.

Algemene risico's

Voor de beleidsnota Weerstandsvermogen 2015-2018 is in 2014 het algemene risicoprofiel van Veiligheidsregio Fryslân geactualiseerd op basis van een risicoworkshop. Het afdelingsmanagement heeft hierbij vanuit de verschillende vlakken van het INK-model (leiderschap, strategie en beleid, management van middelen, management van medewerkers, management van processen, medewerkers, klanten en partners, bestuur en financiers en maatschappij) een aantal algemene risico's geïdentificeerd. De volgende risico's zijn geïdentificeerd als belangrijk in het kader van weerstandsvermogen:

1.	Het risico dat door veranderde marktomstandigheden de concurrentiepositie van Veiligheidsregio Fryslân in gevaar komt en hier niet tijdig adequaat op geanticipeerd wordt.
2.	Het risico dat de IT-infrastructuur en onderliggende processen en systemen onvoldoende aansluiten bij de wensen en eisen van de stakeholders (medewerkers, gemeenten, ketenpartners).
3.	Het risico dat het beleid van de landelijke of lokale overheid zodanig van invloed is op Veiligheidsregio Fryslân dat het haar functioneren en behalen van doelstellingen nadelig beïnvloedt.
4.	Het risico dat te weinig vakbekwame/bevoegde medewerkers kunnen worden aangetrokken. Specifiek voor brandweerzorg, welke voor een belangrijk deel steunt op vrijwilligers, de eisen aan brandweerzorg worden steeds hoger en zijn/worden wettelijk verankerd.
5.	Het risico van ernstige verstoring van de reguliere dienstverlening door incidenten, rampen en crises.
6.	Het risico dat een nieuw financieringsregime een onvoordelig effect heeft op de beleidsuitvoering van Veiligheidsregio Fryslân.
7.	Het risico van de invoering van de werkkostenregeling. Ieder organisatie krijgt hiermee te maken, maar voor Veiligheidsregio Fryslân laat deze zich extra voelen door het grote aantal vrijwilligers.
8.	Het risico van uitval van ICT en elektriciteit waardoor de cruciale voorzieningen voor hulpdiensten uitvallen

Het belangrijkste risico is nog steeds marktwerking in brede zin en de impact hiervan op de dienstverlening en de mogelijkheid om hier tijdig op in te spelen (personele frictie en de mogelijkheid om hierop te anticiperen).

Risico's rampen- en crisisbeheersing
Binnen het taakgebied rampen- en crisisbeheersing hangen de belangrijkste risico's samen met het daadwerkelijk optreden van een ramp of crisissituatie. In een dergelijke situatie is de hulpverlening aan de burgers de eerste prioriteit van Veiligheidsregio Fryslân. Om hulp te kunnen bieden zal het noodzakelijk zijn om extra personeel en materieel in te zetten.

In het Risicoprofiel Fryslân valt het merendeel van de incidenten met een hoge impact (zeer ernstig – catastrofaal) in de categorie 'onwaarschijnlijk' tot 'zeer onwaarschijnlijk'. Gelet hierop is de huidige inschatting dat de kans op het zich daadwerkelijk voordoen van een ramp of crisis zeer gering is.

De veiligheidsregio beschikt, door het opheffen van de bestemmingsreserve Crisis en Rampen, niet meer over dekkingsmiddelen voor dergelijke kosten. Afhankelijk van de omvang van de incidentele kosten en het (overige) saldo van het programma Crisisbeheersing kan dit leiden tot een verhoging van de gemeentelijke bijdrage (nabetaling).

Weerstandscapaciteit
Bij Veiligheidsregio Fryslân wordt de weerstandscapaciteit gevormd door de "Algemene reserve gezondheid", "Algemene reserve Brandweer" en de post onvoorzien (per programma).

De algemene reserve kent een omvang van € 1.600.000. Dit is gelijk aan de maximale omvang van deze reserves volgens de beleidsnota Weerstandsvermogen 2015-2018. Gezien de status van risico-buffer zijn geen begrote onttrekkingen gepland.

Conform de beleidsnota Weerstandsvermogen is in de begroting 2017 een post onvoorzien opgenomen van € 503.000. Deze post onvoorzien is per programma (Gezondheid, Brandweer en Crisisbeheersing) geraamd. De post onvoorzien vormt geen algemeen dekkingsmiddel, maar is bedoeld voor het opvangen van personele frictie binnen de programma's.

Beleid
De huidige weerstandscapaciteit is gelijk aan het noodzakelijk weerstandsvermogen, gelet op het risicoprofiel. Opbouw van de weerstandscapaciteit door een begrote toevoeging aan de algemene reserve is niet noodzakelijk. Voor een eventuele opbouw van de weerstands-capaciteit geldt de volgende beleidslijn: als de weerstandscapaciteit daalt onder het gewenste weerstandsvermogen, dan wordt de weerstandscapaciteit aangevuld vanuit een eventueel overschot op de post onvoorzien en indien niet toereikend vanuit eventuele positieve exploitatiesaldi per programma.

Structurele risico's
Voor de komende jaren worden enkele grote structurele risico's aangemerkt, dit betreft:
- Ontwikkelingen rondom de Landelijke Meldkamer Organisatie (LMO);
- Onvoldoende geïndexeerde kapitaallasten, effect bij toekomstige vervanging (jaarlijks € 1,3 miljoen).

Deze risico's zullen de komende jaren leiden tot structurele wijzigingen in de budgettering. Aangezien voor deze risico's op het moment dat zij zich voordoen een structurele oplossing gevonden dient te worden, wordt hiervoor geen (incidentele) weerstandscapaciteit aange-houden.

Financiële kengetallen
Het besluit begroting en verantwoording schrijft voor dat in deze paragraaf een set met kengetallen wordt opgenomen rondom de financiële positie.

De uitwerking hiervan is als volgt:

	Jaarverslag 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Netto schuldquote	71,49%	74,00%	79,84%
Gecorrigeerde netto schuldquote	71,49%	74,00%	79,84%
Solvabiliteit	4,69%	3,67%	2,81%
Structurele exploitatieruimte	0,00%	0,00%	0,00%

Toelichting
De netto-schuldquote neemt toe, en de solvabiliteit neemt af door het invullen van de investeringsplanning in de komende jaren. Daarnaast neemt het saldo van de bestemmingsreserves af door de besteding van de specifiek voor projecten beschikbare gelden. Dit beeld vertoont een duidelijke samenhang met het structureel 'vollopen' van de investeringsplanning, en het gaandeweg zich voordoen van het hiervoor genoemde risico met betrekking tot de kapitaallasten. Verder wordt verwezen naar paragraaf 5.2.5 Geprognosticeerde balans 2017.

De structurele exploitatieruimte is per definitie 0%, aangezien de gemeentelijke bijdrage exact is afgestemd op het resterende nadelig saldo.

4.3 Bedrijfsvoering

De inhoud van het onderdeel bedrijfsvoering staat inhoudelijk toegelicht onder het programma Organisatie.

4.4 Onderhoud kapitaalgoederen

In deze paragraaf staat een uiteenzetting van het geplande beleid over het gebouwenbeheer van Veiligheidsregio Fryslân.

Per 2014 heeft de organisatie de volgende gebouwen in eigendom / beheer:
- Het hoofdkantoor aan de Harlingertrekweg.
- 65 brandweerkazernes, waarvan 47 in eigendom.
- 61 locaties voor JGZ, allen gehuurd.
- Het regionaal coördinatie centrum (RCC), ondergebracht bij de meldkamer.

Kwaliteitsniveau
Voor de gebouwen die Veiligheidsregio Fryslân in eigendom heeft, staat het gewenste kwaliteitsniveau op niveau 3 ('redelijk') van NEN 2767. Om deze kwaliteit te kunnen waarborgen, hebben de eigendomslocaties meerjarige onderhoudsplanningen. Bij de huurlocaties wordt gestreefd naar een vergelijkbaar kwaliteitsniveau. Deze wordt waar mogelijk vastgelegd in de huurovereenkomsten: bij de nieuw afgesloten huurovereenkomsten met de gemeenten is dit ook zo geregeld, bij huur van derden in de meeste gevallen ook.

Kazernebudgetten
Bij de regionalisering zijn de kazernebudgetten bepaald op basis van de overgenomen gemeenten locaties (huur of eigendom), gekoppeld aan het gewenste kwaliteitsniveau, inclusief een budget voor beheer van het vastgoed. Daarnaast zijn in het kader van het project Samen naar 1 Brandweer budgetten vastgesteld voor facilitaire kosten en nutsvoorzieningen. Aangezien de kosten van groot onderhoud significant fluctueren over de jaren, is gekozen deze te egaliseren met een voorziening voor groot onderhoud. De in de begroting geraamde dotatie aan de voorziening is het gemiddelde bedrag van het groot onderhoud dat de komende 20 jaar gepland is. Medio 2016 is de nieuwe brandweerkazerne in Lemmer gereed.

Vastgoed op orde
Ook wordt in 2016 het vastgoed verder op orde gebracht, o.a. door een legionellaplan, het op orde brengen van tekeningenbeheer, uitvoeren van een energiescan en Veiligheidsregio Fryslân start met een centraal toegangscontrolesysteem. Tot slot krijgen de gebouwen in 2016 een herinspectie, conform de NEN 2767, om vast te stellen of we qua onderhoudsbegroting nog steeds op orde zijn.

Voorafgaand aan het nieuwe dekkingsplan staan geen ingrijpende maatregelen op het gebied van huisvesting gepland.

Budgetten
De budgetten voor kapitaallasten zijn gebaseerd op het huidige areaal en op het prijspeil waarop de investeringen in het verleden door de gemeenten zijn gedaan. Als gebouwen en installatie worden vervangen tegen het huidige (c.q. toekomstige) prijspeil, dan doet zich een tekort voor dat in de loop der jaren zal oplopen tot maximaal € 700.000. Dit risico is, als onderdeel van het totale risico voor niet-geïndexeerde kapitaallasten van € 1,3 miljoen, gemeld in de kaderbrief 2016.

5. Financiële begroting

5.1 Overzicht van baten en lasten

	Lasten	Baten	Saldo
Programma GGD			
Pijler 1	11.685.812	136.171	11.549.641
Pijler 2	7.740.037	3.490.990	4.249.047
Pijler 3	996.816	545.357	451.459
Pijler 4	1.147.759	1.147.759	0
Bijdrage programma GGD		16.250.147	-16.250.147
Totaal programma GGD	**21.570.424**	**21.570.424**	**0**
Programma Crisisbeheersing			
Producten Crisisbeheersing	3.979.558	287.451	3.692.107
BDuR		2.670.500	-2.670.500
Bijdrage programma Crisisbeheersing		1.021.607	-1.021.607
Totaal programma Crisis	**3.979.558**	**3.979.558**	**0**
Programma Brandweer			
Producten Brandweer	31.316.932	699.534	30.617.398
BDuR		4.959.500	-4.959.500
Bijdrage programma Brandweer		25.657.898	-25.657.898
Reservemutaties Brandweer	325.000	325.000	0
Totaal programma Brandweer	**31.641.932**	**31.641.932**	**0**
Programma Organisatie			
Producten Organisatie	11.959.062	168.836	11.790.226
Reservemutaties Organisatie	100.000	100.000	0
Bijdrage programma Organisatie		11.790.226	-11.790.226
Totaal programma Organisatie	**12.059.062**	**12.059.062**	**0**
Eindtotaal	**69.250.976**	**69.250.976**	**0**

VEILIGHEIDSREGIO FRYSLÂN

	Jaarrekening 2015			Begroting 2016			Begroting 2017			Begroting 2018			Begroting 2019			Begroting 2020		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Programma GGD	26.361.909	6.865.609	19.496.300		24.781.129	4.330.883	20.450.246											
Pijler 1							11.685.812	136.171	11.549.641	11.828.015	136.171	11.691.844	11.971.907	136.171	11.835.736	12.117.531	136.171	11.981.360
Pijler 2							7.740.037	3.490.990	4.249.047	7.825.800	3.490.990	4.334.810	7.912.583	3.490.990	4.421.593	8.000.411	3.490.990	4.509.421
Pijler 3							996.816	545.357	451.459	1.007.861	545.357	462.504	1.019.038	545.357	473.681	1.030.349	545.357	484.992
Pijler 4							1.147.759	1.147.759	0	1.160.477	1.160.477	0	1.173.346	1.173.346	0	1.186.369	1.186.369	0
Bijdrage programma GGD		19.403.187	-19.403.187		20.450.246	-20.450.246		16.250.147	-16.250.147		16.489.158	-16.489.158		16.731.009	-16.731.009		16.975.773	-16.975.773
Reservemutaties GGD	135.000	422.940	-287.940															
Totaal programma GGD	**26.496.909**	**26.691.736**	**-194.827**	**24.781.129**	**24.781.129**	**0**	**21.570.424**	**21.570.424**	**0**	**21.822.153**	**21.822.153**	**0**	**22.076.873**	**22.076.873**	**0**	**22.334.659**	**22.334.660**	**0**
Programma Crisisbeheersing																		
Producten Crisisbeheersing	4.688.522	339.237	4.349.285	4.611.662	230.957	4.380.705	3.979.558	287.451	3.692.107	4.046.726	287.451	3.759.275	4.114.676	287.451	3.827.225	4.183.427	287.451	3.895.976
BDUR		2.775.276	-2.775.276		2.765.301	-2.765.301		2.670.500	-2.670.500		2.670.500	-2.670.500		2.670.500	-2.670.500		2.670.500	-2.670.500
Bijdrage programma Crisis		1.477.812	-1.477.812		1.615.404	-1.615.404		1.021.607	-1.021.607		1.088.775	-1.088.775		1.156.725	-1.156.725		1.225.476	-1.225.476
Reservemutaties Crisisbeheersing	15.000	19.050	-4.050															
Totaal programma Crisis	**4.703.522**	**4.611.375**	**92.147**	**4.611.662**	**4.611.662**	**0**	**3.979.558**	**3.979.558**	**0**	**4.046.726**	**4.046.726**	**0**	**4.114.676**	**4.114.676**	**0**	**4.183.427**	**4.183.427**	**0**
Programma Brandweer																		
Producten Brandweer	37.574.145	1.241.422	36.332.723	37.439.011	1.229.075	36.209.936	31.316.932	699.534	30.617.398	31.714.265	699.534	31.014.731	32.116.048	699.534	31.416.514	32.522.370	699.534	31.822.836
BDUR		5.581.853	-5.581.853		5.135.559	-5.135.559		4.959.500	-4.959.500		4.959.500	-4.959.500		4.959.500	-4.959.500		4.959.500	-4.959.500
Bijdrage programma Brandweer		30.145.529	-30.145.529		31.074.377	-31.074.377		25.657.898	-25.657.898		26.055.232	-26.055.232		26.457.014	-26.457.014		26.863.337	-26.863.337
Reservemutaties Brandweer	1.375.000	1.608.886	-233.886			0	325.000	325.000	0			0			0			0
Totaal programma Brandweer	**38.949.145**	**38.577.690**	**371.455**	**37.439.011**	**37.439.011**	**0**	**31.641.932**	**31.641.932**	**0**	**31.714.265**	**31.714.266**	**0**	**32.116.048**	**32.116.048**	**0**	**32.522.370**	**32.522.371**	**0**
Programma Organisatie																		
Producten Organisatie							11.959.062	168.836	11.790.226	11.804.062	168.836	11.635.226	11.649.062	168.836	11.480.226	11.494.062	168.836	11.325.226
Reservemutaties Organisatie							100.000	100.000	0									0
Bijdrage programma Organisatie								11.790.226	-11.790.226		11.635.226	-11.635.226		11.480.226	-11.480.226		11.325.226	-11.325.226
Totaal programma Organisatie							**12.059.062**	**12.059.062**	**0**	**11.804.062**	**11.804.062**	**0**	**11.649.062**	**11.649.062**	**0**	**11.494.062**	**11.494.062**	**0**
Eindtotaal	**70.149.576**	**69.880.801**	**268.775**	**66.831.802**	**66.831.802**	**0**	**69.250.976**	**69.250.976**	**0**	**69.387.206**	**69.387.207**	**0**	**69.956.659**	**69.956.659**	**0**	**70.534.519**	**70.534.519**	**0**

Toelichting:

De mutatie van het nadelig saldo per programma ten opzichte van 2016 is als volgt, naar oorzaken:

Analyse verhoging bijdrage per programma				
	Gezondheid	**Brandweer**	**Crisis**	**Totaal**
index cao 2016/2017	331.991	325.513	56.496	714.000
index materieel	43.047	116.531	14.274	173.852
versterking bedrijfsvoering	-59.365	-85.870	-9.765	-155.000
groot onderhoud BDuR		162.500	87.500	250.000
wabo		567.000		567.000
veiligheidsberaad		30.000		30.000
Stijging nadelig saldo	**315.673**	**1.115.674**	**148.505**	**1.579.852**

5.2 Financiering

5.2.1 Arbeidsverplichtingen

Conform het Besluit Begroting en Verantwoording is het niet toegestaan voorzieningen te voor jaarlijks terugkerende verplichtingen met een vergelijkbaar volume. Dit gaat met name om verplichtingen rondom vakantiegeld en het opgebouwde saldo vakantiedagen. Deze lasten zijn structureel gedekt in de begroting.

Vanaf 2017 is de verwerking van de verplichting van het vakantiegeld anders. Door de invoering van het individueel keuzebudget (IKB) in 2017 is per eind 2016 de verplichting voor vakantiegeld wél opgevoerd, gezien het eenmalig hogere volume bij de invoering van het IKB.

5.2.2 Investeringskredieten

Als onderdeel van de begroting is het nieuwe meerjaren-investeringsplan vastgesteld. De betreffende investeringen zijn aan te merken als investeringen met economisch nut, en worden geactiveerd conform de regels die zijn vastgelegd in de financiële verordening. De effecten hiervan zijn verwerkt in de kapitaallasten in de programma's. De vast te stellen kredieten zijn opgenomen in bijlage 2 bij deze begroting.

5.2.3 Reserves

Het geraamde verloop in de reserves is als volgt:
De reserves kwaliteitsprojecten brandweer en cultuur/leiderschap zijn gevormd in 2015 naar aanleiding van de kaderbrief 2016. Het hierboven weergegeven verloop is analoog aan de geraamde projectinzet in 2017.

	1-1-2017	**Storting**	**Onttrekking**	**31-12-2017**
Algemene reserve	€ 1.600.000	€ -	€ -	€ 1.600.000
Kwaliteitsprojecten brandweer	€ 310.000	€ -	€ 310.000	€ -
Cultuur en leiderschap	€ 100.000	€ -	€ 100.000	€ -
Rechtspostitie	€ 60.000	€ -	€ 15.000	€ 45.000
	€ 2.070.000	**€ -**	**€ 425.000**	**€ 1.645.000**

5.2.4 Voorzieningen

Het geraamde verloop in de voorzieningen is als volgt:

	1-1-2017	Dotaties	Onttrekkingen	31-12-2017
Sociaal plan SN1B	€ 82.000	€ -	€ 41.000	€ 41.000
Spaarverlof	€ 140.000	€ -	€ 20.000	€ 120.000
Groot onderhoud gebouwen	€ 261.000	€ 313.000	€ 206.000	€ 368.000
	€ 483.000	***€ 313.000***	***€ 267.000***	***€ 529.000***

De voorzieningen met betrekking tot het sociaal plan en spaarverlof zullen voldoende zijn om de resterende onderliggende verplichtingen af te dekken. De voorziening groot onderhoud sluit aan op de aanwezige meerjarenonderhoudsplanning.

5.2.5 Geprognosticeerde balans 2017

	1-1-'17	31-12-'17		1-1-'17	31-12-'17
Materiële vaste activa	53.740	57.852	Eigen vermogen	2.070	1.645
Vorderingen	700	720	Voorzieningen	483	529
Liquide middelen	30	30	Langlopende schulden	44.817	49.228
Overlopende activa	2.000	2.000	Kortlopende schulden	6.900	6.900
			Overlopende passiva	2.200	2.300
	56.470	**60.602**		**56.470**	**60.602**

In de voorspelde balans is rekening gehouden met de geplande investeringen voor 2016 en 2017 en een stabiel werkkapitaal. Ook zijn de geplande mutaties in reserves en voorzieningen (eerder in dit hoofdstuk genoemd) verwerkt. Dit leidt tot een extra behoefte aan langlopende financieringen van € 4,4 miljoen. De rentelast voor deze financieringen is gedekt in de begroting 2017. Bovenstaande balans is ook de basis voor de berekende financiële kengetallen in de paragraaf weerstandsvermogen.